

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ZDROWIA¹⁾

z dnia 2018 r.

w sprawie szkolenia w dziedzinie uzależnień

Na podstawie art. 27 ust. 13 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030, 1490 i 1669) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) wymagania, jakie powinny spełniać podmioty prowadzące szkolenia w dziedzinie uzależnień;
- 2) ramowe programy szkoleń w dziedzinie uzależnień;
- 3) tryb i sposób przeprowadzania egzaminu końcowego;
- 4) skład komisji egzaminacyjnej przeprowadzającej egzamin końcowy;
- 5) wzory certyfikatów: instruktora terapii uzależnień i specjalisty psychoterapii uzależnień.

§ 2. 1. Podmiot prowadzący szkolenia w dziedzinie uzależnień powinien spełniać następujące wymagania:

- 1) co najmniej 60% kadry przeprowadzającej szkolenia powinno posiadać certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień oraz co najmniej 7-letni staż pracy w terapii osób uzależnionych, a pozostałe osoby powinny posiadać tytuł zawodowy lub tytuł magistra, o których mowa w art. 27 ust. 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, zwanej dalej „ustawą”;
- 2) w zakresie pomieszczeń dydaktycznych posiadać sale wykładowe przeznaczone do prowadzenia zajęć teoretycznych oraz zajęć praktycznych, a także pomieszczenia przeznaczone do przechowywania dokumentacji procesu rekrutacji i przebiegu szkolenia;
- 3) w zakresie wyposażenia dydaktycznego posiadać urządzenia służące do komunikacji elektronicznej, sprzęt teleinformatyczny i inny sprzęt niezbędny do realizacji celów szkolenia, w liczbie dostosowanej do liczby uczestników szkolenia;

¹⁾ Minister Zdrowia kieruje działem administracji rządowej – zdrowie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 10 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Zdrowia (Dz. U. poz. 95).

- 4) prowadzić dokumentację przebiegu procesu rekrutacji uczestników szkolenia i przebiegu szkolenia.

§ 3. Ramowe programy szkolenia instruktora terapii uzależnień oraz specjalisty psychoterapii uzależnień określa załącznik nr 1 do rozporządzenia.

§ 4. 1. Egzamin końcowy, o którym mowa w art. 27 ust. 6 ustawy, przeprowadza komisja egzaminacyjna powoływana przez dyrektora Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, w skład której wchodzi:

- 1) dwaj przedstawiciele podmiotu prowadzącego szkolenie w dziedzinie uzależnień;
- 2) dwaj przedstawiciele Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii;
- 3) dwaj przedstawiciele Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

2. Przewodniczącego komisji egzaminacyjnej wskazuje dyrektora Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii spośród osób, o których mowa w ust. 1 pkt 2.

3. Z dniem zakończenia egzaminu końcowego komisja egzaminacyjna ulega rozwiązaniu.

§ 5. 1. Egzamin końcowy obejmuje sprawdzian wiedzy i umiejętności w zakresie określonym w programie szkoleniowym dla danego rodzaju szkolenia, o którym mowa w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

2. W części pisemnej egzaminu końcowego osoba zdająca przystępuje do testu z zagadnień teoretycznych.

3. W części ustnej egzaminu końcowego osoba zdająca przystępuje do sprawdzianu umiejętności nabytych, niezbędnych do prowadzenia rehabilitacji osób uzależnionych i polegający na przygotowaniu studium przypadku i przedstawieniu go przed komisją egzaminacyjną, oraz ustną odpowiedź na pytania zadawane przez członków komisji egzaminacyjnej.

4. Warunkiem przystąpienia do części ustnej egzaminu końcowego jest uzyskanie oceny pozytywnej z części pisemnej egzaminu końcowego.

5. Osoba zdająca, która uzyskała ocenę negatywną z części pisemnej lub ustnej egzaminu końcowego, może przystąpić do egzaminu poprawkowego.

6. W przypadku uzyskania negatywnej oceny z części ustnej egzaminu końcowego powtarza się tylko tę część egzaminu.

7. O uzyskaniu przez osobę zdającą pozytywnej albo negatywnej oceny członkowie komisji egzaminacyjnej decydują większością głosów. W przypadku równej liczby głosów rozstrzyga głos przewodniczącego tej komisji.

8. Termin egzaminu poprawkowego może być wyznaczony nie wcześniej niż po upływie dwóch tygodni od dnia niezdania danej części egzaminu końcowego.

§ 6. 1. Komisja egzaminacyjna sporządza protokół z egzaminu końcowego, w którego treści zamieszcza się następujące informacje:

- 1) imię i nazwisko osoby zdającej;
- 2) numer PESEL, a w przypadku jego braku – numer dokumentu potwierdzającego tożsamość osoby zdającej;
- 3) o spełnianiu przez osobę zadającą wymagań, o których mowa w art. 27 ust. 7 albo 8 ustawy;
- 4) skład komisji egzaminacyjnej, w tym wskazanie przewodniczącego tej komisji;
- 5) datę przystąpienia do części pisemnej egzaminu końcowego;
- 6) ocenę z części pisemnej egzaminu końcowego;
- 7) datę przystąpienia do części ustnej egzaminu końcowego;
- 8) ocenę z części ustnej egzaminu końcowego;
- 9) informację komisji egzaminacyjnej o przebiegu egzaminu końcowego.

2. Przewodniczący komisji egzaminacyjnej przekazuje protokół z egzaminu końcowego dyrektorowi Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii.

§ 7. 1. Wzór certyfikatu instruktora terapii uzależnień określa załącznik nr 2 do rozporządzenia.

2. Wzór certyfikatu specjalisty psychoterapii uzależnień określa załącznik nr 3 do rozporządzenia.

§ 8. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2019 r.²⁾

MINISTER ZDROWIA

ZA ZGODNOŚĆ POD WZGLĘDEM PRAWNYM, LEGISLACYJNYM I REDAKCYJNYM

Konrad Miłoszewski

Dyrektor

Departamentu Prawnego w Ministerstwie Zdrowia

/ DOKUMENT PODPISANY ELEKTRONICZNIE /

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 lipca 2006 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie uzależnień (Dz. U. poz. 931), które utraciło moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na podstawie art. 9 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. poz. 1490).

Załącznik nr 1

**Ramowe programy szkolenia instruktora terapii uzależnień oraz specjalisty
psychoterapii uzależnień**

I. Instruktor terapii uzależnień powinien posiadać następujące umiejętności:

- 1) motywowania pacjenta uzależnionego do zmiany destrukcyjnego stylu życia;
- 2) realizacji zadań wynikających z procesu diagnozy i terapii;
- 3) przygotowania i prowadzenia zajęć edukacyjnych i profilaktycznych, jeżeli pozostają one w związku z programem terapii pacjenta;
- 4) prowadzenia grup terapeutycznych o charakterze zadaniowym, jeżeli pozostają one w związku z programem terapii pacjenta.

II. Specjalista psychoterapii uzależnień powinien:

- 1) samodzielnie zaplanować i przeprowadzić diagnozę przypadku i przygotować odpowiedni dla niego projekt planu terapeutycznego;
- 2) posiadać znajomość metod terapeutycznych i umiejętność ich zastosowania w trakcie realizacji planu terapeutycznego;
- 3) posiadać umiejętność przygotowania i prowadzenia zajęć edukacyjnych i profilaktycznych, jeżeli pozostają one w związku z programem terapii pacjenta.

III. Program Szkoleniowy - minimalna podstawa programowa:

1. Moduł I - obowiązkowy wyłącznie dla osób, których staż pracy w terapii uzależnień wynosi mniej niż 2 lata:

- 1) psychopatologia – seminarium w wymiarze nie mniejszym niż 30 godzin;
- 2) staż kliniczny w wymiarze nie mniejszym niż 120 godzin w następujących typach placówek rekomendowanych przez Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii:
 - a) podmiotach leczniczych dla dzieci i młodzieży,
 - b) podmiotach leczniczych dla dorosłych;
- 3) warsztaty w wymiarze nie mniejszym niż 100 godzin, obejmujące:
 - a) umiejętności interpersonalne niezbędne w pracy terapeutycznej,
 - b) kontakt terapeutyczny,

c) podstawy pracy indywidualnej z pacjentem.

2. Moduł II - obowiązkowy dla wszystkich uczestników szkolenia bez względu na staż pracy w terapii uzależnień:

- 1) zajęcia teoretyczne w wymiarze nie mniejszym niż 30 godzin (wymóg odnoszący się do instruktora terapii uzależnień) albo 50 godzin (wymóg odnoszący się do specjalisty psychoterapii uzależnień):
 - a) informacje ogólne:
 - społeczne, kulturowe i ekonomiczne aspekty używania substancji psychoaktywnych,
 - przepisy prawa dotyczące narkotyków i narkomanii, alkoholu oraz innych uzależnień nie stanowiących uzależnienia od substancji psychoaktywnych,
 - charakterystyka środków psychoaktywnych,
 - medyczny aspekt uzależnienia i choroby współwystępujące.
 - neurobiologiczne mechanizmy uzależnień,
 - struktura systemu pomocy osobom uzależnionym w Rzeczypospolitej Polskiej,
 - b) kwalifikacja i motywowanie do leczenia:
 - nawiązywanie kontaktu terapeutycznego,
 - motywowanie do zmiany i kontakt terapeutyczny,
 - wstępna diagnoza i kwalifikacja,
 - c) przegląd teorii uzależnień,
 - d) diagnoza w uzależnieniach:
 - diagnoza medyczna - ICD 10,
 - diagnoza problemowa,
 - e) podstawowe formy leczenia i rehabilitacji uzależnień:
 - oddziaływania psychoterapeutyczne (terapia indywidualna, terapia grupowa, terapia rodzin, interwencja kryzysowa),
 - farmakoterapia w uzależnieniu,
 - f) minimalizacja szkód zdrowotnych,
 - g) podstawowe modele terapii osoby uzależnionej od środków psychoaktywnych (Model Społeczności Terapeutycznej, Model Minnesota),
 - h) opracowywanie Indywidualnego Programu Zdrowienia (Indywidualnego Programu Terapeutycznego),
 - i) rehabilitacja społeczna i zawodowa, w tym reintegracja społeczna osób uzależnionych,

- j) profilaktyka uzależnień:
 - programy psychoedukacyjne (promocja zdrowia),
 - praca z grupami ryzyka,
 - interwencje kryzysowe (np. kryzysy wieku dorastania),
 - k) zespół wypalenia zawodowego,
 - l) standardy zawodowe i etyczne pracy terapeuty,
 - m) elementy psychopatologii,
 - n) zarządzanie zespołem terapeutycznym (wymóg odnoszący się do specjalisty psychoterapii uzależnień),
 - o) ewaluacja programów terapeutycznych (wymóg odnoszący się do specjalisty psychoterapii uzależnień);
- 2) treningi psychologiczne - w wymiarze nie mniejszym niż 80 godzin:
- a) trening interpersonalny,
 - b) trening intrapsychiczny;
- 3) warsztaty w wymiarze nie mniejszym niż 140 godzin (wymóg odnoszący się do instruktora terapii uzależnień) albo 160 godzin (wymóg odnoszący się do specjalisty psychoterapii uzależnień):
- a) umiejętności interpersonalne niezbędne w pracy terapeutycznej,
 - b) kontakt terapeutyczny,
 - c) podstawy pracy indywidualnej z pacjentem,
 - d) podstawy pracy z grupą,
 - e) podstawy pracy z rodziną,
 - f) pierwsza pomoc w kryzysie,
 - g) diagnoza problemowa,
 - h) formułowanie i prowadzenie Indywidualnego Programu Zdrowienia (Indywidualnego Programu Terapii),
 - i) specyfika pracy terapeutycznej z tzw. grupami specyficznymi,
 - j) podstawy pracy metodą społeczności terapeutycznej,
 - k) procedury i badania ewaluacyjne (wymóg odnoszący się do specjalisty psychoterapii uzależnień);
- 4) staże kliniczne, obejmujące nie mniej niż 80 godzin w okresie nie krótszym niż 14 dni roboczych i podejmowane po ukończeniu zajęć teoretycznych, treningów psychologicznych oraz zajęć warsztatowych w podmiotach leczniczych

rekomendowanych przez Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii w niżej wskazanych typach placówek dla osób uzależnionych:

- a) stacjonarne placówki rehabilitacji osób dorosłych,
 - b) stacjonarne placówki rehabilitacji dla dzieci i młodzieży,
 - c) poradnia terapii uzależnień dla dzieci i młodzieży,
 - d) poradnia terapii uzależnień dla dorosłych;
- 5) superwizja kliniczna - w wymiarze nie mniejszym niż 70 godzin dydaktycznych, obejmująca opracowanie i udokumentowanie 100 godzin programu pracy indywidualnej i grupowej z pacjentem, odbywająca się pod nadzorem superwizora z listy superwizorów rekomendowanych przez Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii; superwizję kliniczną podejmuje się po ukończeniu zajęć teoretycznych, treningów psychologicznych oraz zajęć warsztatowych.

IV. Czasowy wymiar zajęć:

- 1) nie mniej niż 650 godzin zajęć dydaktycznych (wymóg odnoszący się do instruktora terapii uzależnień) lub 690 godzin zajęć dydaktycznych (wymóg odnoszący się do specjalisty psychoterapii uzależnień) oraz udokumentowany 100-godzinny program pracy indywidualnej i grupowej z pacjentem w odniesieniu do osób, których staż pracy w terapii uzależnienia wynosi mniej niż 2 lata;
- 2) nie mniej niż 400 godzin zajęć dydaktycznych (wymóg odnoszący się do instruktora terapii uzależnień) lub 440 godzin zajęć dydaktycznych (wymóg odnoszący się do specjalisty psychoterapii uzależnień) oraz udokumentowany 100-godzinny program pracy indywidualnej i grupowej z pacjentem w odniesieniu do osób, których staż pracy w terapii uzależnienia wynosi co najmniej 2 lata.

-wzór-

.....
(pieczęć Krajowego Biura
do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii)

.....
(miejsowość)

.....
(data)

CERTYFIKAT
instruktora terapii uzależnień

.....
(imię i nazwisko)

ukończył(a) szkolenie w zakresie instruktora terapii uzależnień

w wymiarze (liczba godzin szkolenia)

w tym: zajęcia teoretyczne

staż kliniczny

superwizja kliniczna

i nabył(a) uprawnienia instruktora terapii uzależnień.

Nazwa podmiotu prowadzącego szkolenie

Numer certyfikatu

.....
Przewodniczący Komisji Egzaminacyjnej

.....
Dyrektor Krajowego Biura
do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

-wzór-

.....
(pieczęć Krajowego Biura
do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii)

.....
(miejsowość)

.....
(data)

CERTYFIKAT
specjalisty psychoterapii uzależnień

.....
(imię i nazwisko)

ukończył(a) szkolenie w dziedzinie uzależnień w zakresie nabycia uprawnień specjalisty psychoterapii uzależnień

w wymiarze (liczba godzin szkolenia)

w tym: zajęcia teoretyczne

staż kliniczny

superwizja kliniczna

i nabył(a) uprawnienia specjalisty psychoterapii uzależnień.

Nazwa podmiotu prowadzącego szkolenie

Numer certyfikatu

.....
Przewodniczący Komisji Egzaminacyjnej

.....
Dyrektor Krajowego Biura
do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie szkolenia w dziedzinie uzależnień, zwany dalej „projektem rozporządzenia”, stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 27 ust. 13 ustawy z dnia z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii”.

W dniu 20 sierpnia 2018 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. poz. 1490), zwanej dalej „ustawą nowelizującą”. Zgodnie z przepisami ustawy nowelizującej zmieniono brzmienie art. 26 ust. 2 pkt 2 i art. 27 ust. 7, 9 i 13 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii przez zmianę nazewnictwa ze „specjalisty terapii uzależnień” na „specjalistę psychoterapii uzależnień”.

Zmiany te spowodowane były koniecznością ujednoczenia przepisów w obszarze dotyczącym szkoleń certyfikujących. Celem tych zmian jest ujednoczenie nazewnictwa oraz kryteriów jakie powinny spełniać osoby ubiegające się o certyfikat wydawany przez Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii oraz Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Osoby otrzymujące certyfikat specjalisty terapii uzależnień wydawany przez Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii oraz osoby uzyskujące certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień wydawany przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych posiadają równorzędny zakres uprawnień. Od 2011 r. funkcjonowała rozbieżność w zakresie katalogu kierunków studiów wyższych jakie uprawniają do udziału w szkoleniach certyfikujących prowadzonych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii. Certyfikat specjalisty terapii uzależnień może otrzymać osoba po ukończonych studiach wyższych. Natomiast certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień osoba, która posiada tytuł zawodowy lekarza lub tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa lub osoba, która uzyskała tytuł magistra uzyskany po studiach na kierunkach psychologia, pedagogika, pedagogika specjalna, socjologia, resocjalizacja, nauki o rodzinie, teologia lub filozofia.

Ponadto zgodnie z art. 9 pkt 1 ustawy nowelizującej, minister właściwy do spraw zdrowia został zobligowany do wydania nowego rozporządzenia na podstawie art. 27 ust. 13 ustawy o

przeciwdziałaniu narkomanii. Obecne przepisy mogą obowiązywać nie dłużej niż do dnia 1 maja 2019 r. W związku z powyższym konieczne jest podjęcie prac legislacyjnych nad projektem rozporządzenia.

Jednakże należy zauważyć, że projekt rozporządzenia ujednocila przepisy w obszarze szkoleń certyfikujących w dziedzinie uzależnienia specjalistów psychoterapii uzależnień i instruktorów terapii uzależnień i w związku z tym istnieje konieczność skorelowania terminu wejścia w życie tego projektu z terminami wejścia w życie innych aktów wykonawczych, w tym aktu wykonawczego wydawanego na podstawie art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487, z późn. zm.), który musi wejść w życie z dniem 1 stycznia 2019 r.

Projektowane rozporządzenie określa wymagania, jakie powinny spełniać podmioty prowadzące szkolenia w dziedzinie uzależnień, ramowe programy szkoleń w dziedzinie uzależnień, tryb i sposób przeprowadzania egzaminu końcowego, skład komisji egzaminacyjnej przeprowadzającej egzamin końcowy oraz wzory certyfikatów: instruktora terapii uzależnień i specjalisty psychoterapii uzależnień.

W projektowanym rozporządzeniu – w porównaniu z dotychczas obowiązującym rozporządzeniem – nastąpiła zamiana nazewnictwa polegająca na zastąpieniu „specjalisty terapii uzależnień” na „specjalistę psychoterapii uzależnień”. Ponadto w § 2 określono wymagania, które powinien spełniać podmiot prowadzący szkolenie w dziedzinie uzależnień. Zgodnie z § 3 ramowe programy szkolenia instruktora terapii uzależnień oraz specjalisty psychoterapii uzależnień proponuje się określić w załączniku nr 1 do projektowanego rozporządzenia. Ponadto § 4 określa kwestie związane z powoływaniem, składem i rozwiązywaniem komisji egzaminacyjnej. W związku z ujednoceniem przepisów dotyczących szkoleń certyfikujących w dziedzinie uzależnień, w § 4 ust. 1 dot. składu komisji egzaminacyjnej, dodano pkt 3 rozszerzający ten skład o dwóch przedstawicieli Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. § 5 i § 6 określają kwestie związane z przeprowadzaniem egzaminu końcowego i sporządzaniem protokołu końcowego z tego egzaminu. Zgodnie z § 7 wzory certyfikatu instruktora terapii uzależnień i specjalisty psychoterapii uzależnień proponuje się określić odpowiednio w załącznikach nr 2 i 3 do projektowanego rozporządzenia.

Proponowany termin wejścia w życie przepisów zawartych w projekcie rozporządzenia określony został na dzień 1 stycznia 2019 r.

Przedmiotowy projekt pozostaje bez wpływu na działalność przedsiębiorców, w szczególności w odniesieniu do mikro, małych i średnich przedsiębiorców.

Projektowane rozporządzenie nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Projektowane rozporządzenie nie jest sprzeczne z prawem Unii Europejskiej. Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu celem uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia projektu.

Jednocześnie należy wskazać, że nie ma możliwości podjęcia alternatywnych w stosunku do projektowanych przepisów środków umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.